

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. VII. An peccatum veniale in damnato, per accidens, & ratione conjunctionis cum mortali, pœnâ æternâ puniatur?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

Alias rationes adducit S. Doctor 3. contra gent. A
cap. 144. quas fusè expendunt Salmanticenses
hic disp. 17. dubio 3. §. 3. sed eas brevitatis cau-
sâ præmittimus. Unde

103. Ad rationem dubitandi dicendum est, inter
culpam & pœnam non requiri æqualitatem
quoad omnia, præsertim quoad durationem:
nam in iudiciis humanis videmus pro brevissimo
delicto perpetuam vitæ privationem, aut per-
petuum exilium sæpe infligi: sed sufficere quod
sit proportio inter reatum pœnæ, & inordina-
tionem culpæ; ita ut si ista æterna sit, & irre-
parabilis, ille quoque perpetuus & intermina-
bilis esse debeat, ut antea exposuimus.

104. Adde quod licet actus peccati mortalis sit
transitorius, & aliquando momentaneus, tamen
voluntas peccandi est aliquo modo æterna, in-
quantum ille qui peccat, & qui voluptatem v.
g. Deo præfert, ita affectus est, ut si semper vi-
veret, in peccato semper vellet perseverare, &
tali voluptate perpetuò frui; juxta illud Grego-
rii Magni: *Peccator vellet sine fine vivere, ut*

4. Dia-
log. cap.
4.

sine fine posset peccare. Unde etiam ex parte du-
rationis aliqua reperitur proportio inter culpam
mortalem, & pœnam æternam, inquantum af-
fectus peccatoris erga bonum commutabile, in
quo rationem ultimi finis constituit, virtualiter
& æquivalenter æternus est. Quam rationem
tangit D. Thomas 3. contra gent. cap. 144. ubi
sic discurret: *Apud divinum iudicium volun-
tas pro facto computatur; quia sicut homines vi-
dent ea que exterius aguntur, ita Deus inspicit
hominum corda. Qui autem propter aliquod bo-
num temporale avertitur ab ultimo fine, qui in
æternum possideretur, præposuit fruitionem tempo-
ralem illius boni temporalis, æterna fruitioni ul-
timi finis; unde patet quod multo magis voluisset in
æternum illo bono temporalis frui: Ergo secundum
divinum iudicium ita puniri debet, ac si æterna-
liter peccavisset. Nulli autem dubium est, quin
pro æterno peccato æterna pœna debeatur: debetur
igitur ei qui ab ultimo fine avertitur, pœna
æterna.*

Ad hanc rationem reducitur ea quam ex D.
Gregorio idem S. Doctor adducit hic art. 3. ad 1.
dicens: *Iustum est secundum Gregorium quod
qui in suo æterno peccavit contra Deum, in æter-
no Dei puniatur. Dicitur autem aliquis in suo
æterno peccasse, non secundum continuationem
actûs in tota hominis vita durantis, sed quia ex
hoc ipso quod finem in peccato constituit, volun-
tatem habet in æternum peccandi.*

105. Ad locum Augustini desumptum ex Glossa ordi-
naria super hunc versiculum psalm. 71. *Ex
usuris & iniquitate redimet animas eorum.* dicen-
dum est, Augustinum solum intendere, quod
pœna quantum ad acerbitatem doloris excedit
culpam quoad delectationis jucunditatem; sen-
tiet enim damnatus acerbissimum & æternum
dolorem, pro delectatione modica & brevissi-
ma quam peccando percepit: non autem vult
mensuram pœnæ, quam Deus infligit, quam-
vis gravissima & longissima sit, excedere demer-
itum culpæ, aut esse, secundum iustam appre-
hensionem, majorem quam illa mereatur.

ARTICVLVS VII.

*An peccatum veniale in damnato, per acci-
dens, & ratione conjunctionis cum mor-
tali, pœnâ æternâ puniatur?*

106. **C**ONSTAT ex dictis articulo præcedenti
peccatum veniale per se non inducere rea-
tum pœnæ æternæ; cum non avertat hominem
ab ultimo fine, nec ipsum privet gratiâ & cha-
ritate, quæ sunt primum principium vitæ spiri-
tualis. Sed difficultas est, & controversia inter
Theologos, an saltem per accidens, & ob con-
junctionem quam in damnatis habet cum mor-
tali, pœnâ æternâ puniatur? Quæ quæstio in
duplici casu potest agitari, vel de peccato veni-
ali remisso quoad culpam in hac vita, & re-
manente solum in altera quoad pœnam, vel de
illo manente in inferno quoad culpam, & quo-
ad pœnam. Pro resolutione, ab hoc secundo
casu incipiendo.

Dico primò: Peccatum veniale non remis-
sum quoad culpam in hac vita, & conjunctum
mortali, per accidens punietur in inferno pœ-
nâ in æternum duraturâ; quamvis aliàs pœna
illi debita temporalis esset. Est contra Scotum
in 4. dist. 21. qu. 2. Almainum, Bellarminum
tomo 2. lib. 4. de pœnit. cap. 1. & alios Recen-
tiores.

Probatur primò ex D. Thoma quæst. 7. de
malo ar. 10. ubi in corpore sic concludit: *Veniale
peccatum non meretur pœnam æternam ex specie
sua, neque ex parte inherentiæ ad subiectum,
per se loquendo, quia non privas gratiâ: sed per
accidens sit irremissibile peccato mortali conjun-
ctum, inquantum est in subiecto privato gratiâ,
& sic per accidens puniatur pœnâ æternâ. Et qu.
5. art. 2. ad 8. ait: Peccatum veniale in eo qui de-
cedit cum mortali, quia nunquam remittitur, æter-
nâ pœnâ puniatur, propter gratiæ carentiam: & si-
mili modo esset, si quis decederet cum originali &
veniali peccato. Idem docet hic art. 5. ad 3.*

108. Probatur secundò conclusio ratione funda-
mentali, quam S. Doctor locis citatis insinuat.
Peccata venialia in hac vita non remissa, non
remittuntur in inferno quoad culpam: Ergo
nec quoad pœnam. Consequentia manifesta
est, cum enim reatus pœnæ sit effectus culpæ,
tandiu perseverat, quandiu permanet culpa;
unde si ista in inferno nunquam deleatur, ille
pariter nunquam remitteretur. Antecedens verò,
in quo est difficultas, probatur multipliciter.
Primò, quia, ut docet S. Thomas 3. p. qu. 83.
art. 4. peccatum veniale remitti non potest sine
mortali cum quo est conjunctum: Sed constat
damnatis non dimitti mortale quoad culpam:
Ergo nec veniale.

Secundò probatur Antecedens: Existenti in
termino non datur remissio peccati quoad cul-
pam: Sed damnati sunt in termino: Ergo pecca-
ta venialia non remittuntur ipsis quoad culpam.

109. Dices: Animæ existentes in purgatorio sunt
in termino, cum sint extra statum viæ; & ta-
men ipsis remittuntur peccata venialia quoad
culpam, quæ in hac vita non fuerant plenè re-
missa.

Sed contra: Animæ existentes in purgatorio,
secundum quid sunt in via, cum non totaliter
pervenerint ad ultimum terminum, & habeant

fidem & spem, quæ sunt virtutes viatorum, non remanentes in patria: damnati verò sunt simpliciter & totaliter in termino, cum fidem non habeant, nec spem: Ergo licet peccata venialia quoad culpam animabus in purgatorio existentibus remittantur, non tamen animabus damnatorum.

110. Probatur tertio idem Antecedens: Remissio cuiuscumque peccati non fit sine aliqua applicatione meritorum Christi: Sed Christi merita non applicantur damnatis, quia non sunt Christi membra, ut docet S. Thomas 3. p. qu. 8. art. 3. nec pro illis sub tali statu existentibus Christus obtulit merita & passionem suam; unde Ecclesia dicit quod in inferno nulla est redemptio: Ergo peccata venialia in hac vita non remissa, non remittuntur in inferno quantum ad culpam.

Confirmatur: Infidelibus nullum remittitur peccatum veniale, cum enim sint extra Ecclesiam, & in peccato mortali propter suam infidelitatem, semper veniant, Deus illis nullam remissionem applicat: Ergo multò minùs aliquam applicat damnatis.

111. Dices, pœnam debitam peccatis venialibus non remitti in inferno per satisfactionem, aut per meritorum Christi applicationem, cuius damnati sunt incapaces; bene tamen per satisfactionem, seu per solutionem pœnæ illis debita, quæ cum finita sit, potest finito tempore solvi; eo proportionali modo quo in purgatorio pœna peccatis venialibus nondum remissa debita, per satisfactionem aliquam finitam persolvitur ac remittitur.

Sed contra: Licet remissa culpa veniali pœna per satisfactionem solvi possit, culpa tamen remanente, pœna per satisfactionem remitti nequit, præsertim si sit affectus formalis aut virtualis ad culpam: Sed culpa venialis, in hac vita non dimissa, in damnatis semper remanet, ut jam ostendimus; imò cum illi sint obstinati in malo, & displicentiam nullius peccati, quæ sit actus moraliter bonus, habere possint, semper habent affectum formalem aut virtuale ad talem culpam: Ergo per satisfactionem pœna illi debita remitti nequit, sicut remittitur animabus in purgatorio existentibus; nam ut ait S. Thomas in 4. dist. 21. qu. 1. art. 3. quæstionc. 1. *Culpa venialis in eo qui cum gratia decedit, post hanc vitam dimittitur per ignem purgatorium; quia pœna illa aliquantulum voluntaria, virtute gratia habebit vim expiandi culpam omnem qua simul cum gratia stare potest.*

112. Dico secundò: Valde probabile est, peccatum, sive mortale, sive veniale, dimissum in hac vita quoad culpam, non puniri in inferno pœnâ æternâ, sed duntaxat temporalis. Ita docent aliqui ex nostris Thomistis cum Durando in 4. dist. 21. qu. 2. quos sequitur illustrissimus D. de Marinis, Archiepiscopus Avenionensis, hic qu. 87. art. 5. cap. 1.

Probatur ex D. Thoma in 4. dist. 22. quæst. 1. art. 1. ad 5. ubi licet in prima responsione insinuet oppositam sententiam, in secunda tamen quam magis approbat, aperte nostram proficitur. Verba ejus sunt: *Ad quintum dicendum quod (damnatus) pro illa parte pœna qua sibi dimissa est in confessione vel contritione, nunquam punietur, sed pro residua, in æternum tamen, ut quidam dicunt, qua ratione fori in quo puniuntur, æterna pœna debetur: sicut est in ve-*

Tom. III,

A nialibus, que in purgatorio puniuntur pœnâ temporalis, & in inferno æternâ. Sed hoc non videtur simile, quia veniale idè in inferno æternaliter puniuntur, quia semper manet, cum non sit ibi aliquid quod culpam delere possit; sed pœna ex hoc ipso quod solvitur, expiatur. Et idè alii dicunt, quod pœna, cuius est aliquis debitor post culpam remissam, in inferno puniuntur temporaliter. Nec propter hoc sequitur quod sit in inferno redemptio, quia pœna solvitur, non redimitur: nec est inconveniens quod quantum ad aliquid accidentale pœna inferni minuaturs usque ad diem iudicii, sicut etiam augetur. Quibus verbis S. Doctor conclusionem nostram & docuit, & probavit. Idè enim peccatum veniale, non remissum in hac vita quoad culpam, per satisfactionem in inferno remitti non potest quantum ad pœnam, quod in inferno semper remaneat, & nunquam deleatur quantum ad culpam, & remanente culpa; reatus pœnæ desinere nequeat, ut in præcedenti conclusione exposuimus. Ergo si supponatur peccatum veniale aut mortale dimissum in hac vita quantum ad culpam, non est cur per satisfactionem condignam & æqualem pœna temporalis ipsi debita in inferno solvi non possit.

Dices, talem pœnam, licet condignam & æqualem culpæ, non esse sufficientem; quia cum sit invita & involuntaria in damnatis, nequit Deo esse grata & acceptabilis.

C Sed contra: Licet ad meritum vel satisfactionem requiratur quod pœna quæ toleratur sit voluntaria, seu spontaneè acceptata, non tamen ad satisfactionem; ad illam enim sufficit æqualitas inter pœnam & culpam, juxta illud Apocal. 18. *Quantum se glorificavit, & in deliciis fuit, tantum date illis tormentum & lucrum.* Unde etiam in humanis reus qui sustinet pœnam à Judice taxatam & præscriptam, solvit debitum justitiæ, licet eam non spontaneè, sed invitè patiaturs.

D Objicies primò contra primam conclusionem: Deus, ex communi Theologorum axiomate, punit citra condignum, & remunerat ultra condignum: At si in inferno pœnâ æternâ puniret peccata venialia, non remissa quoad culpam in hac vita, ea non citra, sed ultra condignum puniret; cum pœna duntaxat temporalis peccato veniali debeatur, ut articulo præcedenti ostendimus: Ergo ea non punit in inferno pœnâ in æternum duraturâ.

E Respondet Delugo disp. 10. de pœnit. sect. 2. Deum non punire in inferno peccata venialia ultra, sed citra condignum; quia ita attemperat pœnam venialium in inferis, ut quæ futura erat temporalis, fiat quidem æterna, sed cum temporalis futura esset valdè intensa, æterna fiat ita levis intensione graduum, ut propter illam levitatem & tenuitatem intensiois, est æterna, non excedat tamen temporalem, quæ futura erat valdè intensa. Sed hæc solutio cum sit omnino voluntaria, & gratis excogitata, eadem facilitate rejicitur quæ asseritur. Unde

Meliùs & solidiùs responderetur, Deum non punire in inferno peccatum veniale ultra condignum: quia licet ei per se debita non sit pœna æterna, ipsi tamen debetur per accidens, ex mutatione status, & conditione subjecti: dum enim est in subjecto privato gratiâ, & conjun-

Nnn ij

gitur cum mortali, sit irremissibile; culpa autem per accidens irremissibilis, per accidens pœnam æternam de condigno meretur. Solutio est D. Thomæ loco in prima conclusione adducto.

117. Objicies secundò contra secundam conclusionem. Unanimis Ecclesiæ consensus tradit in inferno non tantum nullam esse redemptionem, sed nec etiam ullam pœnarum mitigationem: At si peccata venialia & mortalia dimissa in hac vita quoad culpam, non punirentur in inferno pœnâ æternâ, sed duntaxat temporalis, daretur in damnatis quædam pœnarum remissio & mitigatio, ut patet: nam quando pœna illa temporalis esset soluta, non tantam pœnam quantum antea experirentur: Ergo talia peccata in inferno pœnâ æternâ puniuntur. Minor est evidens, Major verò suaderetur: tum quia damnati sunt in termino qui est prorsus invariabilis; tum etiam quia diviti epuloni gutta aquæ ad linguæ suæ refrigerium ab Abrahamo denegata est; ut per hoc designaretur, nullum refrigerium, nullamque pœnarum mitigationem esse in inferis. Quare Augustinus in Plal. 105. proponit hoc dubium, an pœnæ damnatorum aliquando mitigentur? Et responderi non ita mitigari, quasi ea quam quisque semel subiit fiat mitior, aut totaliter, aut per intervalla, quandoquidem dives ille, qui guttam aquæ petiit, eam non obtinuit. Hinc Theologi inferunt, nedum improbabilem, sed etiam erroneam planè ac intolerabilem esse quorundam Antiquorum opinionem, qui existimant dæmones, & animas damnatas, in pervigilio Paschæ, quod olim Christiani precibus & sacrificiis traducere solebant, à tormentis quiescere. Quam sententiam Aurelius Prudentius in hymno de novo lumine Paschalis sabbati, his versibus expressit.

*Sunt & Spiritibus sæpe nocentibus
Pœnarum celebres sub styge feris:
Illà nocte sacer quæ rediit Dens
Stagnis ad superos ex Acheronticis,
Marcens suppliciiis tartara mitibus,
Exultatque sui carceris otio
Umbrarum populus, liber ab igne,
Nec fervent solito flumina sulphure.*

118. Respondeo ex D. Thoma loco in secunda conclusione relato, quod licet pœna inferni non remittatur aut minuatur quantum ad aliquid essentialis; quia pœna essentialis damnatorum est invariabilis, sicut & gloria essentialis Beatorum, eò quòd utriusque sint in termino; benè tamen quantum ad aliquid accidentale; nam sicut pœna accidentalis damnatorum augetur, ita & potest diminui. Unde ad Augustinum dicendum est, vel ipsum locutum fuisse de pœna essentiali damnatorum, vel non respexisse ad hunc casum particularem de peccatis venialibus aut mortalibus remissis in hac vita quantum ad culpam, quando dixit eam, quam quisque in inferis semel subiit pœnam, nunquam remitti, aut fieri mitiorem; sed spectasse solum communem legem & rationem peccatorum propter quæ damnati patiuntur, quæ sunt præcipue mortalia, & venialia, in vita non remissa quantum ad culpam.

119. Objicies tertio contra eandem conclusionem. D. Thomas in 4. dist. 21. qu. 1. art. 2. quæstiunc. 3. ait: *In illis qui damnantur non potest aliqua pœna dimitti, neque aliquis reatus tolli, cum careant charitate, per quam & culpa purgatur, &*

reatus tollitur: & ideo culpa venialis in eis semper manebit, vel reatus ejus, etiamsi ante peccatum mortale dimissum fuisset quantum ad culpam, manente reatu; & propter hoc æternaliter damnati de venialibus puniuntur. Quibus verbis S. Doctor aperte docet peccatum veniale, dimissum in hac vita quoad culpam, puniri in inferno pœnâ æternâ.

Respondeo D. Thomam ibi quidem hanc sententiam ut probabilem tenuisse, sed postea distinctione sequenti qu. 1. art. 1. ad 5. rem accuratius examinantem, nostræ sententiæ, ut veriori & probabiliori adhasisse, ut patet ex verbis quæ in secunda conclusione retulimus.

ARTICVLVS III.

Qualis & quanta pœna peccato mortali debeat?

Dico primò: Unicuique peccato mortali duplex pœna debetur, scilicet damni & sensus.

Explicatur conclusio, & quid nomine pœnæ damni & sensus intelligi debeat; breviter declaratur. Per pœnam damni intelligitur amissio bonorum, quæ hominibus ex divina promissione debentur, inter quæ potissimum est ultima beatitudo, in clara Dei visione consistens, quæ est nobilissima hæreditas, & patrimonium filiorum Dei, ad quod adoptantur per gratiam; unde amissio hujus divinæ visionis, quali per antonomasiam pœna damni dicta est. Pœna autem sensus vocatur, quæ inferendo aliquid disconveniens & nocivum, sive animæ, sive corpori, torquet & affligit. Quia enim nocumenta afflictiva potissimum sensibus percipiuntur, inde tota hæc pœna, sive ad corpus, sive ad animam spectet, pœna sensus appellari solet. Hoc præmissis.

Posset probari conclusio ex multis Scripturæ testimoniis. Sed sufficiat sententia extrema à Christo his verbis in die iudicii pronuncianda: *Discedite maledicti in ignem æternum* &c. nam particula hæc, *discedite*, exprimit pœnam damni seu separationis à Deo: hæc verò, *in ignem*, declarat pœnam sensus, causandam præcipue ex igne inferorum, agente in corpora, & in spiritus reprobos; denique ultima particula, *æternum*, perpetuam utriusque pœnæ durationem designat.

Eandem veritatem ratione congruè suadere nititur S. Doctor hic art. 4. Pœna (inquit) debet culpæ commensurari: At in peccato lethali duo sunt, nempe averfio à Deo summo & incommutabili bono, & conversio ad bonum creaturæ commutabile, ut ex illo Jeremiæ aperte innuitur: *Duo mala fecit populus meus, dereliquerunt me fontem vivum, & foderunt sibi cisternas dissipatas*: Ergo ut sit proportio inter pœnam & culpam, duplex debet illi pœna à Deo infligi, nempe pœna damni, quæ averfioni respondet, & pœna sensus, quæ conversioni inordinatæ commensuratur. Unde Isaia 14. dicitur: *Suscipit impius de manu Domini duplicia pro omnibus peccatis suis*. Et Apocal. 18. *Duplicate illi duplicia secundum opera ejus*.

Dices: Juxta doctrinam ejusdem D. Thomæ, peccato eà ratione debetur pœna sensus, quia est voluntarium per propriam voluntatem;